

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESLIETU MINISTRIJA

Brīvības bulvārī 36, Rīgā, LV-1536. Tālrunis: 67036801, 67036716, 67036721
Fakss: 67210823, 67285575; e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv

Rīgā

Nr. _____

[Adresāts]

Par pirmstiesas kriminālprocesa termiņu

Tieslietu ministrijā 2012. gada 20. aprīlī ir saņemts Jūsu 2012. gada 19. aprīļa iesniegums, kurā lūdzat sniegt ministrijas viedokli vai skaidrojumu par pirmstiesas kriminālprocesa termiņiem, kas noteikti Kriminālprocesa likuma (turpmāk – KPL) 389. pantā.

Vēršam uzmanību uz to, ka Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumos Nr. 243 „Tieslietu ministrijas nolikums” Tieslietu ministrijai nav paredzētas tiesības veikt normatīvo aktu oficiālu skaidrojumu, līdz ar to Tieslietu ministrija nevar sniegt saistošus izskaidrojumus par tiesību normu piemērošanu. Vienlaikus, atbildot uz iesniegumā minētajiem jautājumiem, sniedzam šādu viedokli.

Iesnieguma pirmajā jautājumā lūgts sniegt viedokli par to, vai pēc KPL 389. panta pirmās daļas 3. punktā noteiktā termiņa beigām, tas ir, pēc noilguma, procesa virzītājam var būt likumīgas tiesības uzsākt jaunu kriminālvajāšanu, grozot pirmstiesas procesa termiņā pieņemto lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības uzsāktā kriminālprocesa ietvaros. Vēršam uzmanību uz to, ka kriminālatbildības noilguma termiņi ir noteikti Krimināllikuma (turpmāk – KL) 56. pantā, kas nosaka, ka personu nevar saukt pie kriminālatbildības, ja no dienas, kad tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, pagājuši vairāk kā 2 gadi, ja noziedzīgais nodarījums atbilstoši Krimināllikuma 7. pantam klasificējams kā kriminālpārkāpums, bet par mazāk smaga, smaga un sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu kriminālatbildības noilgums iestājas attiecīgi pēc pieciem, desmit un piecpadsmit gadiem. Saskaņā ar KL 56. panta otro daļu, noilguma termiņš aprēķināms no dienas, kad izdarīts noziedzīgs nodarījums, līdz apsūdzības izsniegšanai. Līdz ar to KPL 389. pantā minētie termiņi nav tieši saistīti ar kriminālatbildības noilgumu, bet to mērķis ir aizsargāt personas tiesības nosakot, ka pēc likumā noteiktā laika procesa virzītājam kriminālprocess pret personu ir vai nu jāizbeidz, **vai** jāatceļ visi drošības līdzekļi un tiesību ierobežojumi attiecībā uz mantu. KPL 389. pants nenosaka kriminālprocesa termiņus, bet to, cik ilgu laika periodu kriminālprocesā atbilstoši noziedzīgā

nodarījuma smaguma pakāpei var tikt ierobežotas kādas personas tiesības, tai skaitā, tiesības rīkoties ar mantu. Kriminālprocesa kopējais termiņš ir saistīts ar kriminālatbildības noilgumu, kas paredzēts KL 56.pantā. Ja procesa virzītājs KL 56.panta pirmajā daļā noteiktajos termiņos, ievērojot KPL 406.panta noteikumus, personai nav izsniedzis apsūdzību, tam ir pienākums saskaņā ar KPL 377.panta 3.punktu izbeigt pret personu uzsāktu kriminālprocesu. Savukārt, KPL 389.pantā ietvertie termiņi attiecas tikai uz personas tiesību ierobežojumiem, tai skaitā, tiesībām rīkoties ar mantu jau uzsāktā kriminālprocesā.

No minētā secināms, ka, iestājoties KPL 389.pantā noteiktajiem termiņiem, neiestājas kriminālatbildības noilgums un procesa virzītājam nav pienākums kriminālprocesu pret personu izbeigt, bet šāda iespēja ir paredzēta kā procesa virzītāja tiesības.

Lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības (apsūdzība) pieņemams, ievērojot KPL 405.panta noteikumus, bet apsūdzība izsniedzama atbilstoši 406.panta noteikumiem. Savukārt KPL 408.pants nosaka, ka prokurors pēc tam, kad jau izsniedzis apsūdzētajam apsūdzību un, atklājoties jauniem apstākļiem, nepieciešams grozīt jau pieņemto lēmumu, raksta jaunu lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības. Līdz ar to gadījumos, kad pēc KPL 389.panta pirmajā daļā noteikto termiņu notecējuma kriminālprocess nav izbeigts, bet ir ticis lemts par visu personai piemēroto drošības līdzekļu un tiesību ierobežojumu attiecībā uz mantu atcelšanu, prokuroram ir tiesības grozīt personai uzrādīto apsūdzību un pieņemt jaunu lēmumu par personas saukšanu pie kriminālatbildības.

Tāpat norādām, ka jaunas grozītas apsūdzības izsniegšana neatjauno vai nepagarina KPL 389.panta pirmajā daļā noteiktos termiņus, jo šo termiņu sākums skaitāms no brīža, kad pirmstiesas procesā ir iesaistīta persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tas ir, no brīža, kad pret personu ir uzsākts kriminālprocess, tā tikusi aizturēta vai atzīta par aizdomās turētu.

Atbildot uz otro iesniegumā uzdoto jautājumu norādām, ka lēmums par personas saukšanu pie kriminālatbildības, kas pieņemts pēc KPL 389.panta pirmajā daļā norādīto termiņu iestāšanās, ir likumīgs un spēkā esošs, ja kriminālprocess pret personu nav izbeigts un saskaņā ar KL 56.pantu nav iestājies kriminālatbildības noilgums.

Ievērojot jau iepriekš norādīto un, atbildot uz trešo un ceturto iesniegumā uzdoto jautājumu, vēršam Jūsu uzmanību uz to, ka kriminālprocesa izbeigšana pret personu, ja iestājušies KPL 389.panta pirmajā daļā noteiktie termiņi, ir viena no procesa virzītājam ar likumu noteiktajām tiesībām, nevis pienākums. Likumā noteiktās iespējas ir alternatīvas viena otrai un procesa virzītājs, ievērojot iesaistīto personu intereses un tiesības, ar mērķi noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē, var izvēlēties vienu no likumdevēja piedāvātajām iespējām – izbeigt kriminālprocesu pret personu **vai** atcelt visus tai piemērotos drošības līdzekļus un tiesību ierobežojumus attiecībā uz mantu.

Līdz ar to, ja procesa virzītājs izvēlējies kriminālprocesa izbeigšanai alternatīvu iespēju, tas ir, visu personai piemēroto drošības līdzekļu atcelšanu, turpmāk pieņemtie procesa virzītāja lēmumi ir saistoši un spēkā esoši.